

ITA

BÜLTEN BULLETIN

INFO-TÜRK AJANSI
INFO-TÜRK AGENCY
AGENTSCHAP INFO-TÜRK
AGENCE INFO TÜRK
INFO-TÜRK AGENTUR

TURKS COLLECTIEF VOOR UITGAVE EN VERSPREIDING
CHARLES M. WISERPLEIN 13-2 - 1040 BRUSSEL
TELEFOON (32-2) 230 34 72, WET DEPOT: 2198
REKENING VAN INFO-TURK: BBL 310-0148714 - 02

Publicatie van onze artikels toegelaten
met de vermelding Agentschap Info-Türk

maandblad
juli/augustus 1981
nederlands: 20-21
jaarabonnement
Benelux 350 BF
elders 400 BF

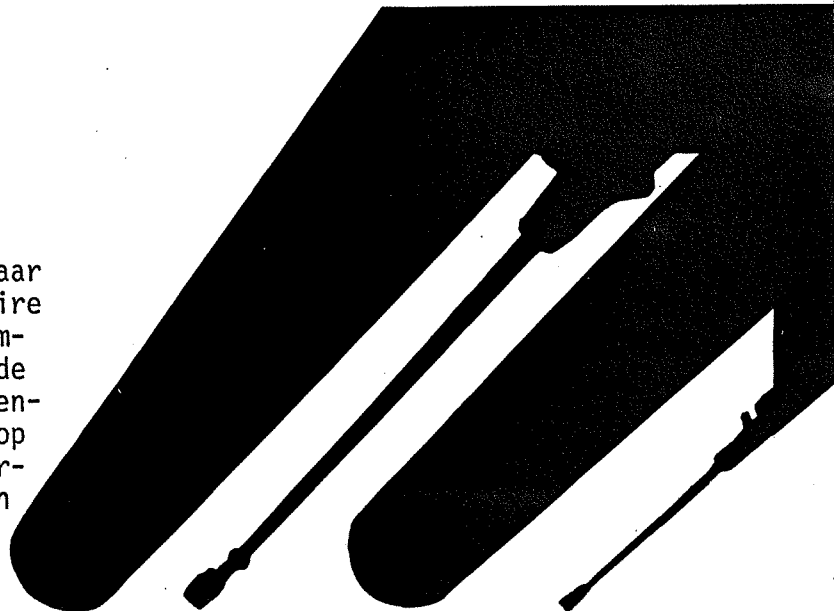
BLOEDIGE BALANS VAN EEN JAAR FACISTISCHE MILITAIRE DICTATUUR IN TURKIJE

IN DE SCHADUW VAN
GEWEERLOPEN:
EEN STEMPEL,
"CONSTITUANTE"

ANKARA (ITA) - Nu het eerste jaar van de heerschappij van de militaire junta, sinds de coup van 12 september 1980, verstrijkt, verklaarde de militaire eerste minister, de gepensioneerde admiraal Bülent Ulusu, op 15 augustus 1981 tijdens zijn vierde persconferentie dat de vrede en de veiligheid over het algemeen tot stand gebracht werden, en hij herhaalde de "vastberadenheid van de militairen om de burgerlijke regering zo spoedig mogelijk te herstellen."

Het hoofd van het ministerie van ex-soldaten en technocraten vestigde de aandacht op de voorbereiding van een "constituante" en vroeg om begrip van de bevriende landen. Het begrip dat de militairen verwachten betreft de kritische houding van internationale organisaties zoals de Raad van Europa en het Europees Parlement, evenals de nationale vergaderingen van Europese landen.

./.

Zoals vermeld in onze vorige BULLETINS nam het Europees Parlement op 10 april 1981 een resolutie aan waarin de Europese organisaties, de Commissie, de Ministerraad, en de lidstaten verzocht worden hun verantwoordelijkheid op te nemen en de Turkse regering te verwittigen dat de band tussen Turkije en de Gemeenschap onmiddellijk zal verbroken worden indien de democratische rechten en handelingen niet hersteld worden binnen de twee maand.

Anderzijds ontnam de Parlementaire Vergadering van de Raad van Europa de vertegenwoordigers van de Turkse militaire junta hun lidmaatschap tijdens de debatten in mei 1981.

De Turkse zaak staat opnieuw op de agenda van beide parlementaire organen voor de herfst van 1981. De Raad van Europa zal beraadslagen over de definitieve uitsluiting van Turkije, dit wil zeggen over het beëindigen van de aanwezigheid van de Minister van Buitenlandse Zaken in de Ministerraad van de Raad van Europa.

Om deze reden nam Uluşu tijdens zijn persconferentie zijn toevlucht tot onwaarheden, om de Europese publieke opinie en de parlementairen te manipuleren, en hij beweerde: "Terwijl er voor vrede en veiligheid gezorgd werd schonk men ook steeds aandacht aan de regels van wet en orde, er werden geen buitengewone gerechtshoven opgericht en processen worden geleid door onafhankelijke rechters. Men mag deze feiten niet over het hoofd zien. We hopen dat de politici van de bevriende landen dit belangrijk feit naar zijn waarde zullen schatten."

Als de militaire krijgswettribunalen geen buitengewone gerechtshoven zijn, gevormd door legerofficieren onder het bevel van legercommandanten, wat zijn ze dan wel?

Het ware karakter van deze gerechtshoven werd aangetoond door de Internationale Commissie van Juristen, het rapport van deze commissie over dit onderwerp volgt op de volgende bladzijden van het BULLETIN.

Het zijn deze tribunalen die nog meer dan 2500 personen vonnissen, die bedreigd worden met de doodstraf. Daarbij werden tien van hen reeds veroordeeld en opgehangen.

Het zijn deze tribunalen die nog steeds de eminente intellectuelen, politici, vakbondsleiders, journalisten en auteurs, bedreigd met zware gevangenisstraffen, vonnissen.

Met het doel de Europese publieke opinie te overtuigen van zijn goede wil ging de 5-ledige "Nationale Veiligheidsraad", de regerende militaire junta van Turkije, over tot het eerste bedrijf van zijn spelletje "Overgang tot de Democratie".

De chef van de junta, generaal Kenan Evren, kondigde eerder aan dat de militairen hun goede wil zouden tonen door het vormen van een "Constituante" in de herfst, om een nieuwe Grondwet voor het land op te stellen.

De "Constituante-wet", aangekondigd op 30 juni 1981 bepaalt dat de Constituante zal bestaan uit de 5 leden van de NVR zelf, die de macht zullen delen met een 160-ledige "Raadgevende Vergadering", die zal bestaan uit vertegenwoordigers van de provincies.

De Raadgevende Vergadering (de 2de Kamer) zal bestaan uit 120 leden die benoemd zullen worden door de NVR, en die gekozen zullen worden uit de kandidaten voorgesteld door de provinciegeverners, de andere 40 zullen rechtstreeks door de NVR benoemd worden.

Op het eerste zicht lijkt de NVR overvloedig te beschikken over "ruw materiaal", aangezien bleek dat het aantal sollicitanten voor de zetels de elfduizend overschreed toen op 15 augustus 1981 om middernacht het aanmeldingstermijn verstreek. Eerst zullen de provinciegeverners nu 360 van deze kandidaten benoemen.

Het aantal zetels voor de vertegenwoordigers van de 67 provincies werd vastgesteld in verhouding tot hun bevolking.

Twee belangrijke punten van de wet maken echter duidelijk dat de 160-ledige Raadgevende Vergadering enkel een marionet van de junta zal zijn, om het image te scheppen van "oriëntering naar een parlementair democratisch

systeem", en om de democraten in de wereld, die de junta veroordelen wegens het opheffen van de parlementaire werking, te kalmeren.

Ten eerste sluit de wet degenen die lid waren van een politieke partij op 11 september verleden jaar (een dag voor de coup) uit voor de Vergadering. Zodanig worden alle dynamische krachten van het land weggehouden van de zogenaamde wetgevende werken. Zelfs wanneer men geen lid was van een politieke partij op 11 september 1980 mag men geen plaatsnemen in het Lagerhuis als men ervan overtuigd is dat de democratische regels van de onderdrukte Grondwet moeten behouden blijven.

Ten tweede geeft de wet, zoals Evren reeds eerder duidelijk maakte, de totale macht aan de NVR in de Constituanten die zou moeten functioneren als Hogerhuis. De wetsvoorstellen, gedaan door de Raadgevende Vergadering, de regering en de NVR zullen tot wet gemaakt worden met de goedkeuring van de NVR. De NVR zal wijzigingen kunnen aanbrengen die bindend en definitief zullen zijn.

De Wet bepaalt als eerste taak van de Constituanten het opstellen van een Grondwet, die zal onderworpen worden aan een referendum, en slechts nadien zal de Vergadering zich bezighouden met de wetgeving over politieke partijen. De Verkiezingswet zal de volgende zijn, en de Constituanten zal dan verder functioneren als normaal wetgevend orgaan tot het zijn taak overdraagt aan het volgende "democratisch" gekozen parlement.

Om zijn gezicht te redden zal de NVR zonder twijfel enkele "politieke beroemdheden" nodig hebben, vanwege de afwezigheid van de in ongenade gevallen politici die allen geweerd worden uit de voorgenomen vergadering. Verscheidene vroegere politici die bekend zijn wegens hun conservatieve en zelfs reactionaire ideeën, en die van geen enkele partij lid waren op 11 september 1980 stelden zich kandidaat-lid voor de Constituanten. Samen met hen en met enkele conservatieve academici telt de junta nog op een andere categorie die voorbereid is op het lidmaatschap, namelijk de gepensioneerde legerofficieren en de jonge bureaucraten die de nodige macht kregen om de dagelijkse staatsaangelegenheden te regelen sinds de coup.

Zoals dus beklemtoond wordt door het Anka-Nieuwsagentschap kan men verwachten dat het produkt van een dergelijke Vergadering, dat gestalte geeft aan Turkije's nieuwe "democratie" het evenbeeld is van zijn schepper, het turks leger.

Interne afrekeningen van het leger

De vergadering van de Hoge Militaire Raad, die de hoogste officieren van de Strijdkrachten samenbracht, was het middelpunt van de aandacht begin augustus '81, aangezien de waarnemers afwachten hoe de militaire heersers de netelige kwestie van de geblokkeerde promoties zouden doorstaan.

Alhoewel de pensioenen van Generaal Nurettin Ersin, commandant van de Landmacht, en van Generaal Sedat Celasun, commandant van de Rijkswacht, beiden leden van de 5-tallige militaire junta, normaal voorzien waren voor november verleden jaar en dit voorjaar, kondigde Evren aan dat hij zich niet zou bekommeren om de jaarlijkse routine van promoties en pensioenen, dit om de coherentie van de NVR te bewaren en vervelende speculaties te voorkomen.

Een andere sterke man, Generaal Necdet Urug, commandant van het Eerste Leger en van de Krijgswet in de streek van Istanbul, was de oudste die in aanmerking kwam voor promotie, en zou het bevel van de Landmacht moeten overgenomen hebben. Maar aangezien deze plaats bezet bleef door Generaal Ersin wiens op rust stelling uitgesteld werd, werd hij benoemd tot Ondercommandant van de Landmacht.

Een bijkomend voordeel dat Urug geboden werd is de positie van Secretaris-Generaal van de NVR; Generaal Saltik, die deze plaats momenteel bekleedt, blijkt bereid te zijn er afstand van te doen in ruil voor het bevel over het Eerste Leger, de achtergrond voor de hoogste commando -posten.

INTERNATIONALE COMMISSIE VAN JURISTEN VERKLAART HET STAATSMEECHANISME IN TURKIJE

Genève (ITA) - De Internationale Commissie van Juristen publiceerde een studie over "De Rechterlijke Situatie in Turkije", die voorgelegd werd als nota aan het Comité voor Politieke Zaken van de Parlementaire Vergadering van de Raad van Europa in april 1981.

Hieronder geven we de commentaren over "Het Staatsmechanisme van Turkije na de militaire staatsgreep van 12 september 1980" :

A. De Wetgevende Macht

Het parlement en de regering, opgericht overeenkomstig de Grondwet van 1961 werden ontbonden en vervangen door de Nationale Veiligheidsraad vanaf 12 september 1980. De Raad bestaat uit de chef van de Generale Staf en de Opperbevelhebbers van het Leger, Luchtmacht, Zeemacht en Rijkswacht. Generaal Evren kondigde dezelfde dag aan dat de NVR, waarvan hij in zijn capaciteit als chef van de Generale Staf, de voorzitter is, "voorlopig" de wetgevende en uitvoerende macht in handen genomen heeft in afwachting van een nieuw parlement en regering.(1)

Deze regelingen krijgen wettelijke kracht door 3 documenten die tot wet gemaakt werden door de NVR, het eerste daarvan is de "Procedureregels voor de NVR, in zijn capaciteit als wetmaker", het 2de de "Wet van de Constitutionele(2) Orde", die bepaalt dat "de macht en de functies die door de Grondwet (van '61) toegewezen werden aan de Grote Nationale Vergadering van Turkije, vanaf 12 september 1980 tijdelijk zullen uitgeoefend worden door de Nationale Veiligheidsraad"(3), en het 3de, een wet van 12 september 1980 die de functie van de leden van de NVR bekrachtigt door te bepalen dat ze hun plichten als leden van de Raad verder zullen volbrengen tot de "Grote Nationale Vergadering van Turkije effectief zijn werk herneemt".(4)

De NVR gaf zichzelf tevens de macht om de Grondwet van 1961 te herzien, die, zoals vermeld in de wet van de Constitutionele Orde, van kracht blijft. (Zie Art. I). Dezelfde wet bepaalt dat wanneer er enige tegenstrijdigheid of verschil is tussen de bepalingen van de Grondwet enerzijds en deze van de wetten, beslissingen of communiqués uitgevaardigd door de NVR, de laatstgenoemde als "grondwettelijke wijzigingen" zullen beschouwd worden (Art 6). Men moet er tevens op wijzen dat dezelfde wet alle beriepen op het Grondwettelijk Hof, om documenten van de NVR te annuleren, verbied,(art.3).

Het is hierdoor duidelijk dat de NVR de volledige macht bezit om wetten te maken en de Grondwet te wijzigen, tenminste tijdens deze beginperiode van het overgangsregime.

De 2de fase van die periode zal blijkbaar beginnen met het bijeenroepen van een Constituante, voorzien voor september of oktober 1981, "behoudens onvoorziene obstakels", zoals Generaal Evren onlangs aankondigde. Hij kondigde tevens aan dat de politieke partijen, waarvan alle activiteiten verboden zijn en dit zullen blijven tot de nieuwe Grondwet en de wetten waarnaar verder verwezen wordt aangenomen worden, niet zullen toegelaten worden in de Constituante.(5)

De Constituante zal kunnen assisteren bij de opstelling van de nieuwe Grondwet en van de wetten om het kiessysteem, de politieke partijen, openbare meetings en demonstraties en arbeidsbetrekkingen (stakingen, lock-outs) te regelen. De wetsontwerpen die ze opstelt zullen ter goedkeuring voorgelegd worden aan de NVR, wiens beslissing in ieder geval definitief zal zijn.(6)

Bovendien dient opgemerkt dat er een verder ontwerp is waarvan de omvang niet van minder betekenis is dan dat van de zonet vermelde wetsontwerpen, en dat dit niet bij deze is die zullen opgesteld worden met, ten minste, de "deelname" van de Constituante. Dit is het noodtoestandsontwerp, dat alle macht verleent aan de regering in geval van nationale noodtoestanden of rampen en of in tijden van "economische crisis", en ze in staat stelt de burgers een reeks burgerlijke en materiële verplichtingen en verantwoordelijkheden op te leggen. Dit wetsontwerp, opgesteld door de Minister van Justitie zal weldra voorgelegd

worden aan de regering ter overweging (7). Het zal daardoor waarschijnlijk een wet worden zelfs nog voor de Constituanten bijeengeroepen is.

Er moet tevens op gewezen worden dat, in tegenstrijd met de verklaringen van Generaal Evren en Generaal Saltik waarnaar verwezen wordt hierboven, de regelingen over de verenigingen, over de vrijheid om te vergaderen en het vormen van verenigingen, en de wet om de arbeidswetgeving te veranderen, opgesteld worden door de regering. Bijgevolg ziet het ernaar uit dat ze door de NVR zullen aangenomen worden nog voor de Constituanten bijeengeroepen zal worden.

B. De Uitvoerende Macht

De executieve in het huidige regime is zoals in het vorige tweehoofdig en bestaat uit het Staatshoofd en de Ministerraad. Maar de dominerende partner is het Staatshoofd, omdat ten eerste, hij Chef van de Generale Staf is en voorzitter van de Nationale Veiligheidsraad, en ten tweede omdat de machten en plichten die eerder verleend waren aan de President van de Republiek, uitdrukkelijk berusten bij hem, door Art 2 van de Wet van de Constitutionele Orde. Anderzijds precificeert die wet de Ministerraad niet als Staatsorgaan. De enige referenties hiernaar zijn in artikels 4 en 5 van deze wet en in artikels 18 en 19 van de "Procedureregeld" en zijn indirect.

Wat de relaties tussen de NVR en de regering aangaat plaatst de "Procedure-regels" de laatstgenoemde onder het bestuur van de voorgaande (8).

Bovendien werd de wettelijke verantwoordelijkheid van de Ministerraad grotendeels ingetrokken of geschorst voor de overgangperiode, want de wet over de grondwettelijke orde verbiedt alle beroepen om de dekretten van de Ministerraad te annuleren (Art 4). Eveneens is het voortaan verboden de Raad van State (het hoogste besturend Hof) te verzoeken om de uitvoering van ministeriële beslissingen omtrent de status van het personeel van de publieke sector op te schorten. (Art 5)

Met betrekking tot de regering moet eerst aandacht geschonken worden aan de nieuwe verhouding tussen de centrale regering en de autonome lokale autoriteiten, en daarna aan de veranderingen in de verhouding tussen de burgerlijke en de militaire autoriteiten. Op het eerste terrein wordt de lokale onafhankelijkheid gereduceerd of weggenomen door de centrale regering: de NVR heeft in feite alle burgemeesters uit hun ambt ontzet en kondigde de ontbinding aan van alle gemeentelijke en voorlopige vergaderingen (9). Dit is een tijdelijke maatregel voor de duur van het "overgangs" regime. Het doel van de NVR hier is het vormen van onpartijdige en "niet-partizane" lokale autoriteiten. Daarom werden nieuwe burgemeesters aangesteld door de Minister van Binnenlandse Zaken, wiens Directoraat van Lokale Regeringen eind november aankondigde dat van de 67 provinciebesturen 54 vernieuwd worden. (10)

Alhoewel deze maatregelen tijdelijk zijn en uitgelegd kunnen worden door de huidige noodtoestand, is er niettegenstaande een tendens waar te nemen om ze te bestendigen. De Commissie voor Administratieve Zaken van de NVR beveelt in een rapport aan de NVR over het "herorganiseren van de openbare besturen", het omverwerpen van de gemeenteraadsverkiezingen aan en het adopteren van een systeem van het aanstellen van burgemeesters. (11)

Wat betreft de veranderingen in de verhouding tussen de burgerlijke en militaire autoriteiten moet eerst melding gemaakt worden van een tijdelijke maatregel die het Directoraat voor Algemene Veiligheid onder het bestuur van de Rijkswacht plaatst. (12) Maar het verleggen van de machtsbalans van de twee blijkt veel duidelijker uit de nieuwe wetgeving over de krijgswetcommandanten. De essentiële kenmerken van die wetgeving, die niet langer tijdelijk is, zijn de volgende :

Ten eerste worden de verantwoordelijkheden van de krijgswetcommandanten voor veiligheid en censuur uitgebreid. De wet van 19 september 1980 die de (13) Krijgswet wijzigt machtigt de commandanten het onmiddellijk ontslag te eisen van om het even welke nationale of lokale regeringsstaf wiens verdere tewerkstelling "ongewenst" of "waardeloos" zou zijn (Art 1); om het even welke publicaties (kranten, tijdschriften, boeken enz...) te censureren of te schorsen ;

de circulatie en verdeling van drukwerk te verbieden ; het bevelen van inbeslagname van om het even welk drukwerk, inclusief muziekplaten en tapes ; de werking doen stoppen van firma's die dergelijk materiaal drukken, opnemen of publiceren ; het verbieden van stakingen, lock-outs, vakbondsactiviteiten, publieke meetings en demonstraties, evenals de activiteiten van verenigingen ; de schorsing van het onderwijs in middelbare scholen en universiteiten ; het verzoeken van de autoriteiten om leerlingen en studenten wiens aanwezigheid in een gebied waar de krijgswet van kracht is, onverenigbaar geacht wordt met het handhaven van de openbare orde, weg te zenden, enz..... (Art 2). De nieuwe wet vergemakkelijkt tevens de bepalingen op het gebruik van vuurwapens door de politie (Art 3). De duur van arrestatie zonder aanklacht werd eerst opgevoerd tot 30 dagen (14) en kan verlengd worden tot 90 dagen door een recente wijziging van de Krijgswet.(15)

Ten tweede moeten de veranderingen aan de superieuren waaraan de krijgswetcommandanten verantwoordelijkheid moeten afleggen, vermeld worden. Tegenover het vorig systeem, toen de Eerste Minister verantwoordelijk was voor de samenwerking tussen de krijgswetcommandanten in de verscheidene streken, en waarin de commandanten zelf direct verantwoordelijkheid moesten afleggen aan de Eerste Minister, vervangt een nieuwe wet de Eerste Minister door de Chef van de Generale Staf (16). Daarom zullen voortaan de krijgswetcommandanten verantwoordelijkheid afleggen, en hun activiteiten zullen gecoördineerd worden door de militaire hiërarchie alleen. (Art 2 en 3)

Een 2de verandering door de wet van 15 november 1980 betreft de aansprakelijkheid van de krijgswetcommandanten en maakt het onmogelijk een beroep te doen op de gerechtshoven tegen het bestuur van de commandanten. De Wet bepaalt dat "er geen gerechtelijke stappen ondernomen mogen worden met het oog op het annuleren van bestuursdaden van de krijgswetcommandanten onder de bepalingen van de huidige wet, noch kunnen ze burgerlijk aansprakelijk gesteld worden voor persoonlijke fout" (Art 7).

C. De Rechterlijke Macht

De meest treffende verandering op dit gebied is de vrijwel volledige schorsing van het rechterlijk herzien van de wetgevende en uitvoerende procédés. De Wet van de Constitutionele Orde verbiedt om het even welk beroep op het Grondwetgevend Hof om de grondwettelijkheid te betwisten van "communiqués, beslissingen, dekretten en wetten" uitgevaardigd door de NVR (Art 3). Alle recht om in beroep te gaan bij de Raad van State tegen handelingen van de NVR, tegen dekretten van de Ministerraad en tegen "bevelen uitgevaardigd door eenders welk ministerie wordt tevens ingetrokken" (Art 4). De wet bevat ook een bepaling over de ministeriële beslissingen omtrent de persoonlijke status van burgerlijke beamten, waarvan het gevolg is dat men deze al dan niet van het recht berooft een beroep te doen op de Raad van State om een beslissing ongedaan te maken en zeker het recht ontnemt om te eisen dat de uitvoering van bestuursbeslissingen die op hen betrekking hebben, uitgesteld worden (Art 15). Dit is eenvoudig een tijdelijke regeling die niet langer zal duren dan het overgangsregime.

Wat betreft het strafrecht moet men belang hechten aan het ietwat verschillend patroon dat te voorschijn komt uit de wetgeving die geïntroduceerd werd sinds de militaire overname en die waarschijnlijk invloed zal hebben op de opvolger van het militaire regime.

Eerst is er een neiging naar uitbreiding van de omvang van het militair recht ten koste van het burgerlijk recht. Dit is gedeeltelijk te wijten aan het feit dat alle Turkse provincies momenteel onder de krijgswet staan. Daarom was de NVR onmiddellijk na de overname verplicht om nieuwe militaire gerechtshoven op te richten in de nieuwe krijgswetgebieden.(17) De nieuwe wet heeft ook de zelfstandige en territoriale jurisdictie van de militaire gerechtshoven uitgebreid wanneer de krijgswet van kracht is. De voornoemde beslissing van de NVR geeft de krijgswethoven niet alleen bevoegdheid over de overtredingen vermeld in de Krijgswet, maar voegt tevens een verdere lijst van misdaden

toe, inclusief "iedere soort misdaad tegen de republiek, tegen de NVR of zijn communicés, bevelen en beslissingen, tegen de integriteit, onverdeelbaarheid en onafhankelijkheid van het vaderland en de natie, en tegen nationale veiligheid evenals misdaden die de fundamentele rechten en vrijheden zouden omverwerpen." (18). Deze uitbreiding van de omvang van het militair recht wordt wettelijk gemaakt en zelfs benadrukt door de wet die de Krijgswet wijzigt (19) die gevolgd werd door een andere met gelijkaardige strekking (20). Verder versterrkte het Militaire Hof van Cassatie deze tendens nog door zijn beslissing dat militaire gerechtshoven gemachtigd zullen worden vonnissen uit te spreken over de "ideologische overtredingen" voorzien in artikels 141 en 142 van de turkse strafwet (21).

De tweede tendens betreft de verhouding tussen de rechterlijke macht en de uitvoerende macht en bestaat uit het verruimen van de ondergeschiktheid van de eerste aan de laatste, vooral wat betreft militaire rechtspraak. Kort na de machtovername nam de NVR het beheer op zich voor de aanstellingen en ontslagen van rechters in de krijgswetgerechtshoven (22). Deze macht werd vervolgens verlogd naar het Ministerie van Defensie, dat moet handelen in overleg met de Chef van de Generale Staf (23). Maar niets van dit alles belet de NVR rechtstreeks nieuwe rechters aan te stellen en ze te verplaatsen wanneer deze handeling vereist is. (24)

Het opvoeren van de strengheid en de veroordelingen door wijziging van de turkse strafwet is nog een nieuwe koers op het gebied van strafrecht sinds de militaire machtovername. (25)

Om te besluiten zullen we kort de veranderingen aanschouwen in zowel burgerlijke als militaire strafrechterlijke procedures die voortkomen uit een reeks nieuwe wetten die de vroegere wetgeving wijzigen :

Door de wet van 19 september 1980 :

1. De krijgswetcommandant is gemachtigd om de wetsbepalingen te interpreteren en te beslissen of een zaak voor een burgerlijke of een militaire rechtbank moet gebracht worden (Art 8, wijzigt Art 15/2,3 en 4 van de Krijgswet)
2. Gevangenisstraffen uitgesproken door militaire gerechtshoven onder krijgswet kunnen of geschorst worden of omgezet worden in geldboetes (Art 10, wijzigt het vorige artikel 17).
3. De identiteit van de aanklager in een zaak mag, zelfs tijdens een proces, niet bekend gemaakt worden zonder zijn toestemming (Art 11, wijzigt Art 18/C)
4. Misdaden waarvoor een straf van max. 3 jaar bestaat mogen gevonnist worden in afwezigheid (Art 11, wijzigt art 18/I).
5. Het recht om in beroep te gaan bij het Hoger Gerechtshof tegen gevangenisstraffen die de drie jaar niet overschrijden bestaat niet meer (Art 11, wijzigt Art 18/n).

Door de wet van 14 november 1980 :

1. Krijgswetgerechtshoven met één enkele rechter worden opgericht en zijn gemachtigd overtredingen te vonnissen voor welke een maximum straf van 5 jaar bestaat (Art 4)
2. De willekeurige macht van rechters om de veroordeling te verlichten van betichte personen wiens gedrag tijdens het verhoor voorbeeldig is, wordt afgenomen. (Art 5)
3. De duur van uitstellen in verhoren en uitstellen voor de verdediging om pleidooien voor te bereiden wordt ingekort tot 30 dagen en 15 dagen (of 30 dagen bij massa-vonnissen) (Art 6/k).

De twee wetten van hierboven wijzigen de Krijgswet van 1971. De volgende twee wetten, die vervolgens geïntroduceerd werden moeten daar worden bijgevoegd :

Wet van 7 januari 1981 :

Deze wet wijzigt de wet van strafrechterlijke procedure en brengt twee essentiële veranderingen. Ten eerste herzielt ze de procedure om langdurige ondervra-

ging te voorkomen van verdachte en zijn advocaat. Ten tweede laat zij toe dat een proces verdergaat in afwezigheid van zijn verdediger (26) .

Wet van 21 januari 1981 :

Deze wet wijzigt de strafrechterlijke procedure in militaire gerechtshoven en breidt enkel de veranderingen uit van de wet van 7 januari 1981 op het gebied van militair strafrecht.(27)

Referenties

1. Radio en TV -uitzending van Generaal Evren, 12 sept 1980
2. Officiële Krant (OK) van 28/9/80 - I7119
3. Art 2 van de wet van 27 okt '80, Nr 2324 (OK, 28 oktober 1980 - I7145)
4. Wet over de NVR, 12 december '80, Nr 2356 (OK 12/12/80 - I7188)
5. Uit de speech van Generaal Evren in Konya (zie La presse turque van 16/1/81)
6. Persconferenties van Generaal Saltik op 28 oktober '80 en 1 november '80 (zie Le Monde van 30 oktober '80 en het turks dagblad Milliyet van 2 en 23 november '80) en de speech van Generaal Evren in Konya)
7. Zie verklaring van het turks ministerie van Justitie (Cumhuriyet van 29/1/81)
8. Artikels 18 en 19 van de Procedureregels, Beslissing van de NVR, Nr 10 van 25/2/81 (OK, 3 maart '81 - I7268)
9. Wet van 25 september 80, nr 2303 (OK, 29 september 80 - I7120) en de wet van 25 september '80 Nr 2304 (OK, 29/9/80 - I7120)
10. Milliyet 25 november 80
11. Milliyet 1 februari 81
12. Communiqué 9 en beslissing I van de NVR (OK, 12 september 80 - I7103 (b) en 14 september 80 - I7105)
13. Wet Nr 2301 (OK, 21 september 80 - I7112)
14. Beslissing van NVR Nr 8/12 - I633 (OK, 17 september 80)
15. Wet van 7 november 80, Nr 2337 (OK 8 november 80)
16. Wet van 14 november 80, Nr 2342 (OK 15 november 80 - I7161)
17. Beslissing 7 van de NVR van 14 september 80 (OK, 15 september 80 - I7106)
18. Ibid
19. Wet Nr 2301 van 19 september 80 (OK, 21 september 80 - I7112) Vooral de bepalingen aangaande artikels 12, 13, 14, 15 en 16 van de Krijgswet van 71.)
20. Wet Nr 2310 van 8 oktober 80 (OK, 10 oktober 80 - I7131)
21. Beslissing van de 4de Kamer van het Militaire Hof van Cassatie, 7 oktober 1980 (Cumhuriyet van 24 oktober 80)
22. Beslissing 6 van de NVR op 14 september 80 (OK, 15/9/80 - I7106)
23. Art 4 van de wet van 19/9/80, Nr 2301, wijzigt artikel II/2 van de Krijgswet (OK, 21 september 1980 - 1)116)
24. Een paar voorbeelden:
Beslissing Nr 41/25496, 19 januari 81 (OK, 21 januari 81 - I7227)
Beslissing Nr 42 van 23 januari 81 (OK, 28 januari 81 - I7204)
Beslissing 43 van 5 februari 81 (OK, 10 februari 81 - I7247)
Beslissing 46 (OK, 3 maart 81 - I7268)
25. Wet van 12/1/81, Nr 2370 (OK, 10 januari 81 - I7216)
26. Wet van 7 januari 81, nr 2368 (OK, 10 januari 81 - I7216)
27. Wet van 21 januari 81 Nr 2376 (OK, 23 januari 81 - I7229)

OVER DE ONDERDRUKKING VAN DE KOERDISCHE TAAL EN LITERATUUR

LAHTI, Finland (ITA) - De Internationale Auteursvergadering werd gehouden tussen 15 en 19 juni 1981 in Lahti, Finland. Tijdens deze bijeenkomst hield M. Mehmet Emin Bozarslan, een koerdisch auteur uit Turkije die momenteel in Zweden verblijft, een toespraak over de onderdrukking van de koerdische taal en literatuur in Turkije:

"Laat me eerst enkele vragen stellen:

- Kan je je een taal voorstellen waarin men totaal niet mag schrijven?
- Kan je je een literatuur voorstellen die niet geschreven of gelezen mag worden?
- Kan je je een cultuur voorstellen die meer dan een halve eeuw met uitroeiing bedreigd werd?
- Kan je je een volk van 10 miljoen mensen voorstellen, dat zijn eigen taal, zijn literatuur en zijn cultuur niet mag gebruiken?
- Kan je je een miljoen kinderen voorstellen, die op school niet mogen studeren in hun eigen moedertaal, maar een vreemde taal moeten gebruiken?
- Kan je je een natie voorstellen die alle internationale wetten en verdragen van de mensenrechten tekende, maar toch een cultuur tracht uit te roeien, een literatuur tracht te doden en een taal te verbieden voor de ogen van de rest van de wereld met al zijn democratische en mensenrechtenorganisaties?

Deze vragen en hun gevolgtrekkingen lijken misschien ongelooflijk en onwaar. Misschien dachten jullie dat deze vragen thuisdren in een of ander oud mythologisch verhaal uit vroegere barbaarse tijden.

Maar deze vragen noch hun inhoud horen tot de prehistorie. Zij horen tot het heden, de 20ste eeuw, en zijn handelen over de koerdische taal, de koerdische cultuur en de koerdische literatuur, die totaal verboden werden door de turkse staat, waartoe noordelijk Koerdistan hoort.

Ik zal jullie vertellen over de ondemocratische en onmenselijke repressie van de turkse staat tegen de Koerden, de koerdische taal, de koerdische cultuur en de koerdische literatuur.

Een taal die verboden is

De koerdische taal is een Indo-Europese taal, wat één van de drie oude grote talen van het Midden-Oosten is. (De twee andere zijn het arabisch en het perzisch. Na 1071, toen turkse stammen zich in Anatolië begonnen te vestigen, werd het turks de 4de grootste taal in het Midden-Oosten.

De koerdische taal wordt gesproken door zowat 20 miljoen mensen die in Koerdistan, dat verdeeld werd tussen Turkije, Iran, Irak en Syrië, leven. Er bestaan ook koerdische minderheden in de Sovjet-Unie en in Libanon. Sinds het midden van de zestiger jaren leven vele koerdische immigranten in ieder land van West-Europa en in Australië.

In noordelijk Koerdistan, dat sinds 1923 een turkse kolonie is, leven ongeveer 10 miljoen Koerden, dat is meer dan de helft van de totale koerdische bevolking. Er leven ook ongeveer 1 miljoen Koerden op verschillende plaatsen van Anatolië, omdat ze verbannen werden uit Koerdistan onder het oude otomaanse rijk en de turkse republiek. Sommigen verhuisden de laatste jaren om werk te zoeken.

Zoals ik reeds zei leven zowat 10 miljoen Koerden in noordelijk Koerdistan alhoewel hun taal totaal verboden is sinds 1923. Tijdens het feodale ottomaanse rijk was elke taal binnen het territorium van het keizerrijk, waaronder het koerdisch, toegelaten. Maar toen de turkse republiek kwam werd het koerdisch verboden in heel noordelijk Koerdistan. Deze situatie duurt vandaag nog verder en de koerdische taal is nog steeds verboden.

Het is niet toegelaten boeken te schrijven of te publiceren in het koerdisch. Het is niet toegelaten koerdische bladen of tijdschriften te drukken. Het is zelfs niet toegelaten persoonlijke brieven te schrijven in het koerdisch. En het is niet toegelaten enig onderzoek te doen omtrent de koerdische taal.

De turkse regering probeerde de koerdische taal steeds uit te roeien, en de Koerden te assimileren met de turken. De turkse regering gebruikt tevens

alle mogelijke faciliteiten zoals opvoeding, massa media en verschillende vormen van onderdrukking om zijn doel te bereiken.

Het enige verboden ABC-boek

In mijn land is het zelfs niet toegelaten een ABC-boek in het koerdisch te schrijven en uit te brengen. Ik ben me er volkomen van bewust dat het niet hoort zichzelf als voorbeeld te gebruiken. Maar aangezien er in noordelijk Koerdistan slechts 1 voorbeeld van een ABC-boek is, en ik daarbij betrokken ben, moet ik mezelf wel als voorbeeld gebruiken. Ziehier het geval:

Als koerdisch auteur voelde ik mijn verantwoordelijkheid ten opzichte van mijn volk en mijn taal, en in het midden van de zestiger jaren besloot ik een ABC-boek te schrijven in het koerdisch, voor koerdische kinderen en ongeletterden. Het boek, ALFABE genaamd werd in 1968 gepubliceerd in Istanbul, Turkije. Dit was een grote gebeurtenis voor de Koerden en voor de Turkse regering. Aangezien dit boek het enige koerdische ABC-boek was begroette ieder Koerdisch kind en volwassene het met blijdschap. Anderzijds reageerde de Turkse regering hard tegenover mij en het boek. Na twee dagen verboden twee gerechtshoven, één in Istanbul, het andere in Diyarbakir (de voornaamste stad van Koerdistan) het boek en verklaarden het illegaal in heel Turkije. De Turkse overheid beschuldigde me er tevens van Turkije te willen scheiden en een onafhankelijke koerdische staat te willen vormen met dit ABC-boekje van amper 64 bladzijden. Wegens deze beschuldiging verbleef ik vier maanden in de gevangenis. Het boek is nog steeds verboden in Koerdistan en in heel Turkije. Allemaal om één reden: het is geschreven in het koerdisch en de koerdische taal is verboden in Turkije.

Dit koerdische ABC-boek is daardoor, voor zover ik weet, het enige ter wereld dat verboden werd. Ik heb nooit iets dergelijke gehoord waar ook ter wereld, zelfs niet in Zuid-Afrika. Dit is een schandaal en een grote zonde tegen de Mensheid en de Mensenrechten, en de verantwoordelijkheid ervan ligt bij de Turkse regering.

Verleden jaar werd de 2de editie van dit ABC-boek gepubliceerd in Zweden, en werd zodanig het enige koerdische ABC-boek in Europa. Koerdische kinderen en ongeletterde volwassenen begonnen het ook te gebruiken.

Onderdrukking van de cultuur

Niet alleen de koerdische taal wordt onderdrukt in noordelijk Koerdistan en in heel Turkije, maar ook de oude koerdische cultuur. Zoals alle volkeren ter wereld hebben ook wij speciale tradities en folklore, de Turkse staat probeert deze echter uit te roeien. Door de racistische politiek van de Turkse regeringen mag een Koerd zelfs niet "Ik ben een Koerd" zeggen.

Omdat de Turkse regering besloot de Koerden te assimileren met de Turken willen ze dat de Koerden hun cultuur, hun tradities en hun folklore vergeten en hun nationale identiteit verliezen om zich te voelen zoals de Turken.

Dit is nog een misdaad die de Turkse regering pleegt tegen de Mensheid en tegen de Mensenrechten.

Wij beschouwen alle culturen als gemeenschappelijk goed dat toebehoort aan alle menselijke wezens in de hele wereld. Alle mensen die zich niet bekommeren om land en cultuur kunnen elkaar leren kennen door te geven en te nemen van elkaars cultuur, en door elkaars tradities en folklore te kennen en te bestuderen. Cultuur heeft aldus een groot aandeel in het sluiten van vriendschap en bij een betere verstandhouding tussen mensen van verschillende landen.

Daarom is de misdaad die de Turkse regering pleegt tegen de Koerden niet alleen een misdaad tegen de Koerden maar ook tegen alle menselijke wezens in de hele wereld.

De verboden literatuur

De koerdische literatuur is zowel verboden in noordelijk Koerdistan als in heel Turkije. Wij hebben een zeer rijke volksliteratuur en een zeer oude klassieke literatuur. Volksverhalen en klassieke gedichten zijn de twee basiselementen van de koerdische literatuur. Maar het is niet toegelaten koer-

dische poëzie of volksverhalen te schrijven of te publiceren. Het is niet toegelaten onderzoekingen te doen over de koerdische literatuur. Omdat de koerdische taal verboden is, is het niet toegelaten de oude literatuur te ontwikkelen en een moderne koerdische literatuur te scheppen. De jonge generaties mogen geen kortverhalen, nouvelles of gedichten schrijven in het koerdisch.

Als een koerd schrijft en publiceert in het koerdisch riskeert hij gevangenis, onderdrukking, enz... De turkse overheid zal de koerdische publicatie onmiddellijk verbieden en de koerden zullen geen gelegenheid hebben ze te lezen.

De laatste jaren werden sommige verzamelingen van turkse gedichten en korte verhalen gepubliceerd ,maar ze werden alle verboden en verbrand door de turkse politie. Er worden koerdische boeken gepubliceerd in het buitenland, bijvoorbeeld in Europa, maar de koerden in Koerdistan mogen ze niet importeren en lezen. Het is niet alleen verboden koerdische boeken te publiceren, het is tevens verboden koerdische boeken, bladen, platen en cassettes te ontvangen uit het buitenland. De turkse regering besloot in 1967 de import te verbieden van alles met kooerdische oorsprong dat gepubliceerd wordt in het buitenland.

Dit suggereert dat de turkse regering besloten heeft de koerdische literatuur uit te roeien. Dit is een misdaad tegen de Mensheid en de Mensenrechten. Wij weten allemaal dat om het even welke literatuur een belangrijk platform is waarop mensen elkaar ontmoeten en kennismaken, elkaars problemen begrijpen en de tradities exploreren van andere mensen. Door literatuur ontstaat een creatieve uitwisseling van cultuur tussen naties, en daarom is de literatuur van gemeenschappelijk belang voor ieder menselijk wezen in de wereld. Daarom is de misdaad die de turkse regering pleegt door het verbieden en de pogingen tot uitroeijing van de koerdische literatuur, niet alleen een misdaad tegen de koerden maar tegen alle menselijke wezens.

Kinderen moeten studeren in een vreemde taal

Het koerdisch is de moedertaal en de gesproken taal in heel Koerdistan. Elk koerdisch kind spreekt thuis met zijn familie en op de straat met zijn vrienden koerdisch. Maar wanneer een kind 7 wordt en naar school gaat is het gedwongen turks te spreken en te lezen, alhoewel turks voor het kind een totaal vreemde taal is. Koerdisch en turks zijn twee totaal verschillende talen. Koerdisch hoort tot de Indo-Europese taalfamilie terwijl het turks een Ural-Altay taal is. Het verschil tussen koerdisch en turks is zoals dat tussen engels en arabisch of frans en swahili.

Ik denk dat het niet moeilijk is om te begrijpen hoe moeilijk het voor de schoolkinderen moet zijn gedwongen te worden om te spreken en te lezen in een compleet vreemde taal. Dit is een vorm van foltering voor deze kinderen en het is nogmaals een misdaad tegen de Mensheid. Het bestaat haast nergens anders op de wereld, maar dit is de situatie waarin koerdische kinderen zich bevinden in noordelijk Koerdistan. De misdaad tegen hen wordt begaan voor de ogen van alle mensen ter wereld, en voor alle organisaties die de democratie en de mensenrechten verdedigen. "